

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ,
ΤΟΜΕΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΔΕΤΤ)**

Ταχ. Δ/ση Κοραή 4 (2^{ος} όροφος)
Ταχ. Κώδικας 105 64, Αθήνα
Πληροφορίες Λ. Σιαμαντά, Κ.Καριωτάκη
Τηλέφωνα 210-3256762, 210-3256782
Τηλεομοιοτυπία 210-3256788
Ηλ. Ταχυδρομεία siamanta_l@mintour.gr
kariotaki_k@mintour.gr

Αθήνα, 09.10.2019

Αρ Πρωτ: ΕΔΕΤΤ / 793

ΠΡΟΣ:

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης
Γ. Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ
Εθνική Αρχή Συντονισμού ΕΣΠΑ
Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής,
Σχεδιασμού και Αξιολόγησης
Μητροπόλεως 3,
ΤΚ 10180 Αθήνα

ΘΕΜΑ: «Πρόταση Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Τουρισμού για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων εκπόνησης του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021- 2027»

Σε απάντηση στο αρ. πρωτ. 60072/6-6-2019 έγγραφο σας: "1η Εγκύκλιος για το σχεδιασμό του νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021-2027", σας υποβάλλουμε τις προτάσεις μας για τον τομέα του Τουρισμού. Οι προτάσεις αυτές διαμορφώθηκαν από την Ομάδα Χάραξης Πολιτικής που συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Τουρισμού, με την ευθύνη της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ τομέα Τουρισμού (ΕΔΕΤΤ).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΘΕΟΧΑΡΗΣ (ΧΑΡΗΣ) ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Κοινοποίηση:

- Γραφείο Υπουργού Τουρισμού, Λ. Αμαλίας 12, Αθήνα
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Τουριστικής Πολιτικής & Ανάπτυξης, Λ. Αμαλίας 12, Αθήνα

Θέμα: Πρόταση Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Τουρισμού για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων εκπόνησης του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021- 2027

1. Σύντομη περιγραφή της θέσης του Τουρισμού στο ευρύτερο εθνικό και ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Ο Τουρισμός αποτελεί έναν από τους κυριότερους **στυλοβάτες** της **ελληνικής οικονομίας** με μεγάλη **συνεισφορά** στο **ΑΕΠ** και την **απασχόληση** σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ αλλά και τη διεθνή αγορά. Οι δείκτες του σε διεθνές επίπεδο καταγράφουν συνεχή άνοδο. Ενδεικτικό είναι ότι οι **δείκτες ανταγωνιστικότητας** της χώρας στο συγκεκριμένο τομέα **βελτιώνονται** συνεχώς (το 2016 βρίσκεται στη 14^η θέση της κατάταξης σε σχέση με τη 17^η που καταλάμβανε το 2012). Σύμφωνα με προβλέψεις του ΣΕΤΕ οι **προοπτικές του Τομέα** κρίνονται **εξαιρετικά ευνοϊκές** για την περίοδο **2017-2021**, αναμένοντας έως το **2021** η χώρα να **προσελκύσει 35 εκατ. επισκέπτες** και να πλησιάσει τα **20 δισ. ευρώ έσοδα**, από **13,6 δισ. ευρώ το 2016**.

Σε **εθνικό επίπεδο**, ο Τομέας του Τουρισμού συνιστά ένα **στρατηγικό μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας**. Ακόμη και κατά την περίοδο της κρίσης, λειτούργησε ως ένας από τους **δυναμικότερους και ανταγωνιστικότερους πυλώνες** της **ελληνικής οικονομίας**, ενώ εκτιμάται ότι **παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες**, η αξιοποίηση των οποίων θα οδηγήσει σε περαιτέρω **ενίσχυσή του** κατά την επόμενη **προγραμματική περίοδο (2021-2027)**. Χαρακτηρίζεται από σημαντική **συμβολή** στην **ελληνική οικονομία** με **ισχυρές ωστόσο αλληλεπιδράσεις** και σε **άλλους επιμέρους τομείς** αυτής. Κατά το 2018 η **άμεση και συνολική συνεισφορά** του Τομέα στο **ΑΕΠ** της χώρας ανήλθε σε ποσοστό **8,0%** και **19,7%** αντιστοίχως (ΤΤΕ). Η **προστιθέμενη αξία** του για την **οικονομία αναμένεται να αυξηθεί** και να **δράσει πολλαπλασιαστικά** στην περίπτωση που **αυξηθούν σημαντικά οι εγχώριες εισροές στις τουριστικές επενδύσεις** και στην **τουριστική κατανάλωση**. Το γεγονός αυτό διαφαίνεται και από τον αριθμό των **διεθνών αφίξεων** που **βαίνει συνεχώς αυξανόμενος**. Χαρακτηριστικό είναι ότι το **2018** αποτέλεσε ένα **έτος ρεκόρ** για τον **τουρισμό σε εθνικό επίπεδο** αναφορικά με τις **διεθνείς αφίξεις** (33 εκ. αφίξεις έναντι 27,2 εκ. αφίξεις το 2017) με τις **εισπράξεις να ανέρχονται σε € 14,6 δισ. Ευρώ**. Από την ανάλυση επιμέρους δεικτών, όπως η **απασχόληση**, γίνεται σαφές ότι η **τουριστική δραστηριότητα** δύναται να **λειτουργήσει ως παράγοντας ανάκαμψης και περαιτέρω ενίσχυσης της ελληνικής**

οικονομίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά το 9μηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2018 **δημιουργήθηκαν επιπλέον 288.369 θέσεις εργασίας,** επίδοση που αποτελεί την υψηλότερη από το 2001 έως σήμερα. (Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ). Συνολικά, οι θέσεις εργασίας που δημιούργησε ο τουρισμός κατά την αιχμή του το 2018 εκτιμώνται σε 650 χιλ. απασχολούμενους (ή σε ποσοστιαία κατανομή το 16,7% του συνόλου της απασχόλησης της χώρας).

Στον **Τομέα** καταγράφεται επίσης σημαντικό **ενδιαφέρον για την πραγματοποίηση τουριστικών επενδύσεων.** Όπως προκύπτει από την Έκθεση της ΤτΕ σημειώνεται **επιταχυνόμενος ρυθμός ανάπτυξης ακινήτων τουριστικού ενδιαφέροντος,** σύμφωνα με τα οποία η ετήσια αύξηση επενδύσεων από το εξωτερικό σε ακίνητα ως καθαρή εισροή κεφαλαίων **έφθασε το 172,1% το 2018** έναντι 86,5% το 2017 και 45,3% το 2016. Στο γεγονός αυτό συνεπικουρούν και τα δεδομένα, όπως προκύπτουν από αντίστοιχη έρευνα¹, σύμφωνα με τα οποία η **Ελλάδα** κατατάσσεται στην **έβδομη (7η) θέση επενδυτικού ενδιαφέροντος** σε ευρωπαϊκό επίπεδο (ποσοστό 26,4%). Το γεγονός μάλιστα ότι το **επενδυτικό ενδιαφέρον** παρουσιάζει **χωρική διασπορά,** λόγω ακριβώς των **πολλών τουριστικών προορισμών** ανά τη χώρα αναμένεται να παίξει **καταλυτικό ρόλο** στη **διαμόρφωση του εισοδήματος σε πολλές περιφέρειες αυτής.**

A. Δυνατά σημεία

Ο τομέας του τουρισμού, αξιοποιώντας αποτελεσματικά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας, δύναται να λειτουργήσει ως οδηγός του μελλοντικού μοντέλου ανάπτυξης της Ελλάδας. στα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα περιλαμβάνονται ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία καθιστούν τη χώρα μοναδική στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη. ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- κλίμα
- φυσικό περιβάλλον
- πολιτισμικό κεφάλαιο
- πολυνησιακός χαρακτήρας
- ποικιλομορφία των πόρων

---

¹ Σύμφωνα με σχετική έρευνα της εταιρείας παροχής υπηρεσιών ακινήτων CBRE, η οποία καταγράφει τις προτιμήσεις των ξένων επενδυτών ακινήτων στον κλάδο της φιλοξενίας για το 2019.

- πυκνότητα και ποικιλία των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
- σημαντικό αγροτουριστικό κεφάλαιο

Αν και οι προβλέψεις είναι θετικές όσον αφορά την **αύξηση των τουριστών** που θα επισκεφθούν τη χώρα τα **επόμενα χρόνια**, ωστόσο θα πρέπει να παραμείνουμε σε εγρήγορση όσον αφορά το μερίδιο των διεθνών επισκεπτών, καθώς η Ελλάδα αντιμετωπίζει διαρκώς αυξανόμενο ανταγωνισμό από άλλους διεθνείς προορισμούς, ιδιαίτερα από αναδυόμενους, λιγότερο ακριβούς προορισμούς. Στο πλαίσιο αυτό², υπάρχουν επιπρόσθετες προκλήσεις που απαιτούν την **ταχεία προσαρμογή της τουριστικής βιομηχανίας** στην Ευρώπη και στην Ελλάδα ειδικότερα, ώστε να **διατηρήσει το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς της**. Η **τουριστική βιομηχανία αντιμετωπίζει, επίσης, αλλαγές στη συμπεριφορά των καταναλωτών, αυξημένη ζήτηση για υπηρεσίες υψηλής ποιότητας** και απαίτηση για προσαρμογή των επιχειρήσεων στην εποχή της **ψηφιοποίησης**, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των ταξιδιωτών (ποσοστό άνω του 95%) χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να σχεδιάσουν το ταξίδι τους. Επίσης, εξίσου σημαντικά είναι τα **θέματα αντιμετώπισης φαινομένων**, που οφείλονται στην **επίδραση της κλιματικής αλλαγής** καθώς και η **ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας**.

β. Βασικές Ανάγκες

Οι **βασικές ανάγκες** του Τομέα προκύπτουν ως συνάρτηση της αξιολόγησης της **υφιστάμενης κατάστασης** και των εντεινόμενων **πιέσεων** από τον **ανταγωνισμό** που λαμβάνουν χώρα στη **τουριστική βιομηχανία σε διεθνές επίπεδο**. Ως κυριότερες ανάγκες καταγράφονται οι εξής:

- **Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου. Έντονη χρονική συγκέντρωση του Τομέα.** Το **ελληνικό τουριστικό προϊόν** παρουσιάζει έντονη χρονική συγκέντρωση, μην έχοντας επιτύχει να **διαφοροποιηθεί** σημαντικά, εξακολουθώντας να χαρακτηρίζεται από **έντονη εξάρτηση από το τυπικό μεσογειακό μοντέλο «ήλιος-θάλασσα»**.
- **Ενίσχυση Περιφερειών με χαμηλή τουριστική ανάπτυξη.** Το κύριο μέγεθος του Τουρισμού εξακολουθεί να **αφορά μικρό μέρος της επικράτειας** με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστικών εσόδων να κατευθύνεται ουσιαστικά σε τρεις (3) περιφέρειες, την Κρήτη, το Νότιο Αιγαίο και τα Ιόνια νησιά.

² Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 2015 σχετικά με νέες προκλήσεις και ιδέες για την προώθηση του τουρισμού στην Ευρώπη (2014/2241(INI))

- **Ενίσχυση του εσωτερικού τουρισμού**, ως απόρροια της οικονομικής κρίσης. Το πρόβλημα αυτό κρίνεται ιδιαίτερος σημαντικό, ιδίως για περιοχές με σημαντική εξάρτηση από τον εσωτερικό τουρισμό και λιγότερο αναγνωρίσιμες στη διεθνή αγορά.
- **Έντονος ανταγωνισμός** από α) **τουριστικούς προορισμούς** (Τουρκία, Κροατία) με **παρόμοιο προϊόν** όπως η Ελλάδα, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από χαμηλό κόστος και καλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών και β) από την **ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού** (sharing economy/airbnb) οι οποίες κερδίζουν συνεχώς έδαφος σε διεθνές επίπεδο.
- **Αναβάθμιση παρεχόμενων υπηρεσιών** σε ανερχόμενους τουριστικούς προορισμούς.
- **Αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης**, προς την κατεύθυνση της σύνδεσης της με τις ανάγκες της αγοράς για την παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.
- **Εκσυγχρονισμός υποδομών** (οδικές, αεροπορικές, λιμενικές, κλπ).
- **Πρώθηση συνεργασιών δημόσιων και ιδιωτικού τομέα.**
- **Ενσωμάτωση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)** στις επιχειρήσεις του κλάδου και τις προσφερόμενες προς τους επισκέπτες υπηρεσίες.
- **Ενίσχυση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων** στις δομές του Υπουργείου.

γ. Αποτύπωση των σημαντικότερων δράσεων της περιόδου 2014-2020. Εκτίμηση της συμβολής τους κατά την έναρξη της νέας περιόδου

Κατά την τρέχουσα περίοδο 2014-2020, δεν εξειδικεύθηκε συγκεκριμένος Θεματικός Στόχος για τον τομέα του Τουρισμού. Η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής του Τουρισμού υποστηρίχθηκε χρηματοδοτικά από τα Τομεακά Προγράμματα (ΕΠΑΝΕΚ, ΕΠΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης, ΕΠΑνΑΔΕΔΒΜ), ενώ παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν και μέσω του προϋπολογισμού του αρμόδιου Υπουργείου. Σε Περιφερειακό επίπεδο τα ΠΕΠ αποτέλεσαν το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο, με τις κυριότερες παρεμβάσεις να εντάσσονται στις Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) και στις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ). Παράλληλα παρεμβάσεις τοπικής εμβέλειας εξειδικεύτηκαν στα Επιχειρησιακά Σχέδια των Δήμων όλης της χώρας και χρηματοδοτήθηκαν είτε μέσω των προαναφερόμενων χρηματοδοτικών εργαλείων είτε από ίδιους πόρους των Δήμων.

Ο τουρισμός αποτέλεσε στο πλαίσιο διαμόρφωσης του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014-2020 τον κορυφαίο από τους πέντε (5) τομείς προτεραιότητας, μαζί με τον κλάδο των Logistics, Αγροδιατροφής, Ενέργειας, Περιβάλλοντος & Μπλε Οικονομίας. Παράλληλα εντάχθηκε ως κλάδος «πρωταθλητής» σε όλες τις Περιφερειακές Στρατηγικές RIS3. Ειδικότερα, οι κυριότερες παρεμβάσεις που υλοποιούνται κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 συσχετιζόμενες με τους Στόχους Πολιτικής για την περίοδο 2021-2027 έχουν ως εξής:

❖ **Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού**

Τα έργα της περιόδου 2014-2020 στόχευαν κυρίως στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του κλάδου και στη δημιουργία περιβάλλοντος καινοτομικής επιχειρηματικότητας στον τομέα του τουρισμού. Η εστίαση της Έρευνας και Καινοτομίας, η οποία επιδιώχθηκε κυρίως μέσω των Περιφερειακών RIS3 κινήθηκε κυρίως στα συμπλέγματα τουρισμού – πολιτισμού, τουρισμού – αγροδιατροφής, τουρισμού – περιβάλλοντος καθώς και στον τρόπο συμβολής τους σε ειδικές μορφές τουρισμού.

Η RIS3 αποτελεί κατ' εξοχήν κατάλληλη στρατηγική για τον Τουρισμό, λόγω της τοπικής διάστασης με την οποία είναι συνυφασμένη, καθώς και των διαφοροποιήσεων που προκύπτουν. Η επίτευξη των προτεραιοτήτων του Στόχου Πολιτικής 1 υποστηρίχθηκε τόσο από τα Περιφερειακά (κυρίως μέσω των Στρατηγικών RIS3 και των θεματικών στόχων 1, 3 και 8 των ΠΕΠ) όσο και από τα τομεακά Προγράμματα (ΕΠΑνΕΚ, ΕΠΑνΑΔΕΔΜ). Πιο ειδικά, υλοποιήθηκαν δράσεις και παρεμβάσεις: α) προώθησης νέας επιχειρηματικότητας στον κλάδο, β) ενίσχυσης επιχειρήσεων για την ανάληψη πρωτοβουλιών εστιασμένης Ε&Κ, γ) αναβάθμισης υφιστάμενων επιχειρήσεων, υποδομών και υπηρεσιών, δ) στοχευμένης κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού / εκπαίδευσης και ενίσχυσης της απασχόλησης, ε) ενίσχυσης της τουριστικής παιδείας σε όλα τα επίπεδα και στ) ψηφιοποίησης πολιτιστικού περιεχομένου. Η βασική συμβολή των παρεμβάσεων της περιόδου έγκειται στην αναβάθμιση της υφιστάμενης υποδομής και στην υποστήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Παράλληλα, προωθήθηκε η ανάπτυξη χρηματοδοτικών εργαλείων εξασφάλισης των απαραίτητων κεφαλαίων εκκίνησης με εστιασμένα για τον τουρισμό προγράμματα.

Συμπληρωματικά και μέσω των Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» προωθήθηκαν δράσεις εναλλακτικού τουρισμού σε διασυνοριακό επίπεδο.

Οι δεσμοί συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις και στην Ε&Κ εξακολουθούν να παραμένουν ασθενείς, παρόλες τις προσπάθειες μόχλευσης της ιδιωτικής χρηματοδότησης στους συγκεκριμένους τομείς. Απαιτείται εφαρμογή πολιτικών μεταφοράς γνώσης που θα θέτουν στο επίκεντρο τη διασύνδεση της RIS3 και την ανάπτυξη στρατηγικών συμπράξεων μεταξύ της ερευνητικής κοινότητας και των επιχειρήσεων στο πλαίσιο αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

- ❖ **Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων**

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο δόθηκε έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στην πρόληψη και τη διαχείριση των κινδύνων και στην προστασία του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό συνεχίστηκαν έργα που σχετίζονται κυρίως με τη κατασκευή τεχνικών υποδομών ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης απορριμμάτων. Επίσης, έμφαση δόθηκε στη βιοκλιματική αναβάθμιση κτιριακών υποδομών, με τις παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων να εστιάζουν κυρίως σε συμπληρωματική – για τον τουρισμό υποδομή (νοσοκομεία, αθλητικές εγκαταστάσεις).

Συμπληρωματικά, η επίτευξη του Στόχου Πολιτικής 2 επιδιώχθηκε και μέσω των διασυνοριακών προγραμμάτων, όπως το INTERREGMED, όπου περιλαμβάνονται κυρίως έργα βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων.

Οι ανωτέρω παρεμβάσεις συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη του Στόχου Πολιτικής 2, δεδομένου ότι παρέχουν τη δυνατότητα για βελτίωση βασικών υποδομών και δικτύων σε περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος. Συμπληρωματικά αυτών, κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστούν αποτελεσματικές πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της διαχείρισης και ρύθμισης των ολοένα και αυξανόμενων τουριστικών ροών, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες φέρουσας ικανότητας των εκάστοτε περιοχών. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται

να αμβλυνθούν οι αρνητικές συνέπειες του τουρισμού τόσο για την τοπική κοινωνία όσο και για τους τοπικούς πόρους³.

❖ **Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ**

Τα εγκεκριμένα έργα παλαιότερων περιόδων που αποτέλεσαν «έργα γέφυρα» στην περίοδο 2014-2020 καθώς και τα νέα που εγκρίθηκαν και εξυπηρετούν το **Στόχο Πολιτικής 3** εστίασαν κυρίως στη **βελτίωση υφιστάμενων υποδομών** (οδικών, λιμενικών, κλπ) με στόχο τη **βελτίωση των μεταφορικών υποδομών της χώρας** και ειδικότερα την **ενδυνάμωση των δυνατοτήτων προσβασιμότητας σε προορισμούς με «χωρικούς περιορισμούς»** (πχ νησιά). Στο πλαίσιο αυτό συνεχίστηκαν και κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο **σημαντικά έργα οδικών υποδομών**, όπως η επέκταση του Μετρό της Αθήνας, η ολοκλήρωση του Μετρό της Θεσσαλονίκης και των σταθμών μετεπιβίβασής του αλλά και επιμέρους **σημαντικά οδικά έργα**, όπως η κατασκευή οδικής σύνδεσης της περιοχής Ακτίου με το δυτικό άξονα Βορρά – Νότου, η κατασκευή οδικού τμήματος Ποτίδαια – Κασσάνδρεια του οδικού κυκλώματος Κασσάνδρα Χαλκιδικής, η κατασκευή οδικού δικτύου Αεροδρόμιο - Φηρά - Βουρβούλο - Οία ν. Θήρας, ο δρόμος Νεάπολης – Μονεμβασιάς κλπ. Επίσης, συνεχίζονται **έργα λιμενικών υποδομών**, τα οποία αφορούν κυρίως στην κατασκευή τουριστικών μαρίνων και καταφυγίων. Οι ανωτέρω **παρεμβάσεις βελτιώνουν σημαντικά τη συνδεσιμότητα των τουριστικών προορισμών** και δίνουν τη δυνατότητα **ανάπτυξης και νέων τουριστικών πόλων**. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία η συνέχιση της αναβάθμισης της μεταφορικής υποδομής και κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Επίσης, η **ενσωμάτωση του Θεματικού Στόχου 2** «Ενίσχυση της πρόσβασης, και χρήσης και ποιότητας, των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας» της περιόδου 2014-2020 στην νέα **προγραμματική περίοδο στον ως άνω Στόχο 3** αναμένεται να **ενισχύσει**

---

³ Σύμφωνα με στοιχεία της μελέτης «Overtourism: Impact and Possible Tourism Responses» του τμήματος Πολιτικής για τη Διαρθρωτική Πολιτική και τη Πολιτική Συνοχής της γενικής διεύθυνσης Εσωτερικών Πολιτικών που έγινε το 2018 για λογαριασμό της TRAN Committee του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφέρεται επίσης πως στην Ελλάδα εκτός από τη Σαντορίνη, Ιόνιο και Πελοπόννησος είναι μεταξύ των 15 ευρωπαϊκών περιφερειών «με υψηλό κίνδυνο».

περαιτέρω την πρόσβαση και τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Κατά την τρέχουσα περίοδο, δόθηκε έμφαση σε θέματα αναβάθμισης των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις (πχ Ψηφιακό Βήμα, Ψηφιακό Άλμα, κλπ) καθώς και στη δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών και υπηρεσιών πληροφορικής προς τους επισκέπτες. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις κρίνονται αναγκαίο να συνεχιστούν και στη νέα προγραμματική περίοδο.

❖ **Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων**

Κατά την τρέχουσα περίοδο χρηματοδοτήθηκε η δημιουργία και λειτουργία συμπληρωματικής προς τον Τουρισμό υποδομής που αφορούσε προνοιακές δομές και υποδομές υγείας. Σε όλα τα έργα που αφορούσαν ανάπτυξη – αναβάθμιση ιδιωτικής ή δημόσιας τουριστικής υποδομής, περιλήφθηκαν παρεμβάσεις για τη διευκόλυνση πρόσβασης ευάλωτων ομάδων. Ειδικότερα, δόθηκε έμφαση σε παρεμβάσεις που διασφαλίζουν την προσβασιμότητα των ΑμΕΑ και γενικότερα των εμποδιζόμενων ατόμων⁴. Η αναβάθμιση των παρεμβάσεων προσβασιμότητας κρίνεται αναγκαίο να συνεχιστούν και στη νέα προγραμματική περίοδο.

❖ **Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών**

Ο συγκεκριμένος στόχος υποστηρίχθηκε κυρίως μέσω των ΠΕΠ (Θεματικός Στόχος 6 και ΟΧΕ), των τομεακών Προγραμμάτων (ΕΠΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΑΑ – Μέτρο 19 – ΤΑΠΤοΚ, πχ / ΤΑΠΤοΚ ΑΡΚΑΔΙΑ 2020 ΑΜΚΕ) αλλά και των Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία». Τα έργα που υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται στην τρέχουσα περίοδο αφορούν: α) σε παρεμβάσεις αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού για την αξιοποίηση του δημόσιου τουριστικού κεφαλαίου, β) στην αναβάθμιση - ανάδειξη τουριστικών πόρων με έμφαση στην προστασία περιβαλλοντικών πόρων και στη

---

⁴ Διευκρινίσεις σχετικά με την εξασφάλιση προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία στις Προσκήσεις των 4 Δράσεων του ΕΠΑνΕΚ

συντήρηση – αποκατάσταση πολιτιστικών πόρων, γ) στη δημιουργία τουριστικών διαδρομών και δ) σε δράσεις τουριστικής προβολής και προώθησης. Παράλληλα, ολοκληρωμένες δράσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού σε τοπικό επίπεδο υποστηρίχθηκαν μέσω των εργαλείων των:

- **ΟΧΕ:** οι οποίες περιλαμβάνουν στρατηγικές τουρισμού – πολιτισμού. Οι εγκεκριμένες ΟΧΕ είναι οι εξής: ΟΧΕ διαδρομής Πολιτισμού – Τουρισμού Περιφέρειας Θεσσαλίας, ΟΧΕ Βορείων Σποράδων, ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, ΟΧΕ Αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας, ΟΧΕ διαδρομής Πολιτισμού – Τουρισμού Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ΟΧΕ Κεφαλονιάς, Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου, ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO στην Περιφέρεια Κρήτης, ΟΧΕ στην ΠΕ Ρεθύμνου, ΟΧΕ στην ΠΕ Λασιθίου.
- **ΒΑΑ:** δράσεις αναβάθμισης και προβολής τουριστικού προϊόντος συμπεριλήφθηκαν στις περισσότερες από τις επιμέρους Στρατηγικές ΟΧΕ ΒΑΑ που εγκρίθηκαν και υλοποιούνται για τα αστικά κέντρα της χώρας (π.χ. ΒΑΑ Δήμου Λαρισαίων, Τρικάλων, Καρδίτσας, Βόλου, Αλεξανδρούπολης, Καβάλας, Δράμας, ΜΕΘ Θεσσαλονίκης, Κατερίνης, Σερρών, Βέροιας, Πέλλας, Νάουσας, Έδεσσας, Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Εορδαίας, Φλώρινας, Χαλκίδας, Λαμιών, Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου – Θεσπιέων, Κέρκυρας, Πατρέων, Αγρινίου, Άργους – Μυκηνών, Ναυπλίων, Καλαμάτας, Πειραιά, Νότιας Αττικής, Δυτικής Αθήνας, Αθηναίων, Λέσβου, Χίου, Ρόδου, Ιωαννίνων, Ηρακλείου, Χανίων. Με τις ΒΑΑ προβλέπονται ανταποδοτικά μέτρα μέσω των οποίων επιδιώκεται ισορροπία μεταξύ δύο περιοχών.
- **ΤΑΠΤοΚ:** με επενδύσεις για δημόσια χρήση σε υποδομή αναψυχής, τουριστικές πληροφορίες και τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας καθώς και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Οι ολοκληρωμένες αναπτυξιακές στρατηγικές εφαρμόζονται μέσω 50 τοπικών προγραμμάτων που έχουν επιλεγεί για να υλοποιηθούν σε αγροτικές περιοχές της χώρας από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ).

Οι ανωτέρω παρεμβάσεις συμβάλλουν σημαντικά στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος. Ωστόσο παρατηρούνται καθυστερήσεις στην υλοποίησή τους, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό συνδέονται με την καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων των ΟΧΕ και των ΤΑΠΤοΚ.

Λόγω της συμβολής του τομέα στην τοπική ανάπτυξη αλλά και του πλούσιου και ποικιλόμορφου τουριστικού προϊόντος της χώρας, αντίστοιχες παρεμβάσεις θα εξακολουθήσουν να είναι σημαντικές και κατά τη νέα περίοδο.

2. Βασικά Προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων στρατηγικής του Τουρισμού

Τα κύρια προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που παρουσιάστηκαν στα στάδια του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της εφαρμογής των στόχων και των προτεραιοτήτων του τομέα του Τουρισμού ομαδοποιούνται ανά φάσεις ως εξής:

Φάση 1: Σχεδιασμός και διαβούλευση Δράσεων/Προγραμμάτων/Στρατηγικών

- Περιορισμένη συμμετοχή του Υπουργείου Τουρισμού και της Επιτελικής Δομής (ΕΔΕΤΤ) κατά τη διαδικασία της εξειδίκευσης των ΕΠ και της έκδοσης των σχετικών Προσκλήσεων.
- Καθυστερήσεις στη διαδικασία έγκρισης των επιμέρους στρατηγικών που έμμεσα επηρέασαν και την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής του τουρισμού (RIS 3, ΟΧΕ, ΤΑΠΤοΚ). Οι καθυστερήσεις δύναται να αφορούν στη γενικότερη καθυστέρηση έναρξης των προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου καθώς και σε θέματα γραφειοκρατίας.

Φάση 2: Εφαρμογή Πολιτικών

- Σημαντικές καθυστερήσεις στην έκδοση Προσκλήσεων για δράσεις/ έργα που αφορούν τον Τουρισμό (θρησκευτικός τουρισμός, ιαματικός, πεζοπορικός).
- Καθυστερήσεις στη διαδικασία ορισμού Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης (ΕΦΔ) που οδήγησε σε αδυναμία έγκαιρης έναρξης υλοποίησης – εφαρμογής των δράσεων των ΠΕΠ.
- Μη δυνατότητα ορισμού της Επιτελικής Δομής του Υπουργείου Τουρισμού (ΕΔΕΤΤ), βάσει του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, ως ενδιάμεσου φορέα για πράξεις κρατικών ενισχύσεων.
- Απουσία διακριτού Επιχειρησιακού Προγράμματος για τον Τουρισμό και ύπαρξη πολλαπλών χρηματοδοτικών εργαλείων (ΠΕΠ, Τομεακά, Διασυνοριακά Προγράμματα κλπ) που καθιστούν δύσκολο τον συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους Στρατηγικών με την κεντρική Στρατηγική για τον Τουρισμό.

- Ανεπάρκεια πόρων για έργα υποδομών στρατηγικής σημασίας για τον Τουρισμό.

Φάση 3: Υλοποίηση παρεμβάσεων

- Μακρές διαγωνιστικές διαδικασίες – καθυστέρηση στη συμβασιοποίηση των έργων.
- Αδυναμία ορισμένων ΟΤΑ ή/και άλλων Δικαιούχων να ανταποκριθούν με επάρκεια στη διοίκηση και υλοποίηση των παρεμβάσεων.
- Καθυστερήσεις στην έγκριση των παρεμβάσεων και στην έκδοση των σχετικών αποφάσεων ένταξης (ιδιαίτερα έντονα παρουσιάστηκε σε στρατηγικές και προγράμματα κρατικών ενισχύσεων – προγράμματα ΕΣΠΑ για ενίσχυση υφιστάμενων / ίδρυση νέων τουριστικών επιχειρήσεων, Αναπτυξιακός Νόμος Ν. 4399/16 κλπ)
- Καθυστέρηση στη χρηματοδότηση – διάθεση των πόρων των προγραμμάτων που οδήγησε σε καθυστερήσεις στη χρηματοδότηση των Δράσεων.

3. Κύριες στρατηγικές επιλογές του Τουρισμού

Οι κύριες **Στρατηγικές Επιλογές** για τον τομέα του τουρισμού στοχεύουν στην **ενίσχυση** της ανταγωνιστικότητας και στην **προώθηση** της **βιώσιμης** τουριστικής **ανάπτυξης** της χώρας.. Ειδικότερα, οι **Στρατηγικές Επιλογές** που τίθενται και είναι άμεσα συνδεδεμένες με τους πέντε Θεματικούς Στόχους της Πολιτικής Συνοχής που έχουν τεθεί για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, είναι οι εξής:

3.1 Ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού μοντέλου μέσω εστιασμένων παρεμβάσεων

(Στόχος Πολιτικής 1: Μία εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού)

Υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα προκύψουν μέσα από ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό του τουριστικού προϊόντος ανά γεωγραφική περιοχή και ανά αγορά στόχο.

Με προτεραιότητα την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, προτείνεται η χρηματοδότηση δράσεων που θα εστιάζουν σε:

- α) Ανάδειξη νέων ή λιγότερο ανεπτυγμένων τουριστικών προϊόντων,
- β) Ανάδειξη νέων προορισμών και των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων,
- γ) Προσέλκυση επισκεπτών με υψηλά εισοδήματα,
- δ) Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

3.2 Ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού

(Στόχος Πολιτικής 2: Μία πιο πράσινη Ευρώπη- πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις , κυκλική οικονομία, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή)

Επιδιώκεται η βιώσιμη και πράσινη ανάπτυξη του τουριστικού μοντέλου της Ελλάδας.

Αυτό δύναται να επιτευχθεί μέσω της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και της προστασίας και ανάδειξης της διαφορετικότητας των περιοχών.

Οι σχετικές δράσεις θα πρέπει να εστιάζουν σε:

α) Πράσινη αναβάθμιση υφιστάμενων τουριστικών καταλυμάτων

β) Πράσινη πιστοποίηση τουριστικών υποδομών

γ) Έργα υποδομών που θα αξιοποιούν και παράλληλα θα προστατεύουν το περιβάλλον και τον πολιτισμό

3.3 Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας

(Στόχος Πολιτικής 3: Μία πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων)

Σχεδιάζεται η προώθηση έργων ψηφιακής διακυβέρνησης τα οποία: α) θα ενισχύσουν τις υπηρεσίες του Υπουργείου Τουρισμού και β) θα υποστηρίζουν τους υποψήφιους επενδυτές στον τουριστικό κλάδο.

Για την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής επιλογής τίθενται οι ακόλουθοι στόχοι:

α) Ανάπτυξη προϊόντων data intelligence – Δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών και υπηρεσιών πληροφορικής προς τους επισκέπτες

β) Ψηφιοποίηση αρχείων του Υπουργείου Τουρισμού

γ) Ανάπτυξη και εγκατάσταση εφαρμογών διαλειτουργικότητας στις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού.

δ) Αναβάθμιση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό κλάδο.

ε) Αναβάθμιση ΤΠΕ σε φορείς παροχής τουριστικής εκπαίδευσης.

3.4 Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αγοράς εργασίας του τουριστικού κλάδου – Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης του τουριστικού προϊόντος

(Στόχος Πολιτικής 4: Μία πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων)

Η αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων των απασχολούμενων στον τομέα του τουρισμού αναμένεται να επιφέρει πολλαπλά οφέλη. Η πιστοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού θα συμβάλλει τόσο στην εξέλιξη των εργαζομένων, όσο και στην εξασφάλιση εργασίας στους ανέργους, με θετικές συνέπειες στον κλάδο του τουρισμού και στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας. Προς την κατεύθυνση αυτή προτείνονται:

- α) Ενδυνάμωση υποδομών για την εκπαίδευση και την έρευνα.
- β) Εξειδίκευση νέων προγραμμάτων εκπαίδευσης στον κλάδο του τουρισμού, στο πλαίσιο της Ανώτατης Σχολής Τουρισμού και των άλλων δομών, με βάση τις σύγχρονες διεθνείς τάσεις στον τομέα, τις ανάγκες και το παραγωγικό πρότυπο της ελληνικής τουριστικής αγοράς.
- γ) Αναμόρφωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στον κλάδο του τουρισμού και εξειδίκευση εργαζομένων με έμφαση στις ψηφιακές δεξιότητες.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 4, επιδιώκεται η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης του τουριστικού προϊόντος μέσω σχεδιασμού και ανάπτυξης:

- α) Προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού με στόχο την υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων και
- β) Δράσεων υποδομών για την διευκόλυνση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ και γενικότερα των ατόμων με κινητικά προβλήματα

3.5 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης τουριστικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης

(Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών)

Στην κατεύθυνση αυτή και με στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, την επέκταση της τουριστικής περιόδου, αλλά και της στήριξης των τοπικών πρωτοβουλιών θα πρέπει να αναπτυχθούν δράσεις για:

- α) Ανάπτυξη και ανάδειξη θεματικών μορφών τουρισμού όλο το χρόνο, στην ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα (π.χ ιαματικός, θρησκευτικός τουρισμός)
- β) Ανάδειξη νέων προορισμών και των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων με παράλληλη στρατηγική ενίσχυση της συνδεσιμότητας
- γ) Ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης προορισμών (DMO/DMS)
- δ) Σχεδιασμός και προβολή θεματικών-πολιτιστικών διαδρομών

Για την υλοποίηση των στρατηγικών επιλογών προτείνεται η λήψη πρωτοβουλιών για αλλαγή στο **ρυθμιστικό πλαίσιο** και τη **νομοθεσία**. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η προώθηση θεσμικών –νομοθετικών μέτρων που θα δώσουν στο Υπουργείο Τουρισμού την δυνατότητα να μετέχει ενεργά και ουσιαστικά στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση των απαιτούμενων για τον τουρισμό δράσεων / έργων κατά την νέα προγραμματική περίοδο. Ειδικότερα προτείνονται:

1. Η δημιουργία διακριτού Άξονα Προτεραιότητας για τον τουρισμό (υποτομεακά επιχειρησιακά προγράμματα) εντός των άλλων Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, με πρωτεύουσα συμμετοχή του Υπουργείου Τουρισμού στον προγραμματισμό επιμέρους δράσεων.
2. Ο προγραμματισμός, από κοινού με συναρμόδια Υπουργεία μεγάλων στρατηγικών έργων υποδομής που θεωρούνται κρίσιμα για την ανάπτυξη του τουρισμού (π.χ. τερματικός λιμένας κρουαζιερόπλοιων, δίκτυο τουριστικών λιμένων, αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας για τουριστικούς σκοπούς, αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών των πυλών εισόδου της χώρας πχ αεροδρομίων, λιμένων κ.α.).
3. Ο ορισμός διακριτού Κωδικού Θεματικής Προτεραιότητας στον οποίο θα εντάσσονται όλα τα έργα/δράσεις του Τουρισμού.
4. Ο ορισμός εκ νέου της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Τουρισμού (ΕΔΕΤΤ) ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) δράσεων κρατικών ενισχύσεων για τις τουριστικές επιχειρήσεις. Στόχος αυτής της θεσμικής «επιαναφοράς» είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση στοχευμένων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων.

Τέλος, στην επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων αναμένεται να συμβάλλουν οι χωρικές παρεμβάσεις (ΟΧΕ), οι οποίες έχουν ήδη κάποιο βαθμό ωριμότητας, και σχετίζονται με την αποκατάσταση και ανάδειξη κτιρίων, υποδομών, ανάδειξη πολιτιστικών – τουριστικών διαδρομών, κλπ. Η ιεράρχηση και η εξειδίκευση των νέων προτεινόμενων ΟΧΕ θα προκύψει σε επόμενο στάδιο και αφού θα έχει προχωρήσει η υλοποίηση των Περιφερειακών ΟΧΕ της τρέχουσας περιόδου.

4. Ανάγκες χρηματοδότησης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027

Στον πίνακα που ακολουθεί προσδιορίζονται συνοπτικά οι χρηματοδοτικές ανάγκες ανά Στόχο Πολιτικής. Αναφέρονται τα προτεινόμενα πακέτα δράσεων και ενδεικτικά έργα ανά Στόχο Πολιτικής και Ειδικό Στόχο.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΠΑΚΕΤΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού	ΕΤΠΑ	iii. Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	Κρατικές ενισχύσεις για τις τουριστικές επιχειρήσεις (ίδρυση νέων, αναβάθμιση υφιστάμενων, ενίσχυση για την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού)	€ 750 εκ.
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη (πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις, κυκλική οικονομία, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή).	ΕΤΠΑ	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	Πράσινη αναβάθμιση υφιστάμενων τουριστικών καταλυμάτων και πράσινη πιστοποίηση	€ 100 εκ.
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων	ΕΤΠΑ	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας	Ανάπτυξη προϊόντων data intelligence Θεσμική ενίσχυση Υπ. Τουρισμού μέσω έργων ΤΠΕ Ψηφιοποίηση αρχείων έργων και αποθετήριο Μελετών (τουρισμού, αρχείου Τουριστικών Λιμένων). Δημιουργία Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων και μητρώου Τουριστικών Λιμένων E-services (Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις, απλούστευση διαδικασιών, πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης, έξυπνες εφαρμογές για επιχειρήσεις και επισκέπτες).	€ 100 εκ.

4. Μία πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων	ΕΤΠΑ	<p>i. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών</p> <p>ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της ανάπτυξης υποδομών</p>	<p>Δράσεις υποδομών για τη διευκόλυνση της προσαρμοσιμότητας των ΑΜΕΑ.</p> <p>Αναβάθμιση εκπαιδευτικών μονάδων (κτιριακές εγκαταστάσεις, ψηφιακή αναβάθμιση, εξοπλισμός, εκπαιδευτικό υλικό).</p>	€ 100 εκ.
		ΕΚΤ	<p>Λειτουργία γραφείων διασύνδεσης</p> <p>Μελέτες και έρευνες για θεσμοθέτηση νέων ειδικότητων και διερεύνηση αναγκών αγοράς εργασίας στον κλάδο του τουρισμού.</p> <p>Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη και βελτίωση του συστήματος εκπαίδευσης της Ανώτατης Σχολής Τουρισμού και ενίσχυση του έργου του Ινστιτούτου Ερευνών Τουρισμού</p>	
		<p>ii. Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας, πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.</p> <p>iv. Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνέπειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων</p>	<p>Προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για ευέλικτη αναβάθμιση δεξιοτήτων. Επανεπίκευση εργαζομένων στον τουριστικό κλάδο, με έμφαση στις ψηφιακές δεξιότητες.</p>	
		<p>vi. Προώθηση της δια βίου μάθησης, ευέλικτη αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεπίκευση, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες και τις νέες</p>		

		<p>απαιτήσεις της αγοράς εργασίας</p> <p>ix. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, κλπ.</p>	<p>Προγράμματα κοινωνικού τουρισμού με στόχο την υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την έμμεση ενίσχυση του τουρισμού της χώρας μέσω της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου.</p>	
<p>5.Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.</p>	<p>ΕΤΠΑ</p>	<p>Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης α) στις αστικές περιοχές και β) στις αγροτικές και παράκτιες περιοχές.</p>	<p>Διαχείριση συνολικής εμπειρίας επισκέπτη (πύλες εισόδου, συνδεσιμότητα, προσβασιμότητα)</p> <p>Διαχείριση προορισμών σε τοπικό, περιφερειακό επίπεδο (DMO, DMS)</p> <p>Συνεργατική ευέλικτη διακυβέρνηση</p> <p>Δράσεις ανάπτυξης Θεματικού Τουρισμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο</p> <p>Τουριστικές υποδομές σε επιλεγμένες περιοχές (αποτελώντας μέρος μιας ολοκληρωμένης τοπικής παρέμβασης για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής)</p> <p>Τουριστικοί λιμένες – μαρίνες – καταφύγια τουριστικών σκαφών.</p> <p>Ιαματικός τουρισμός (υποδομές για ενίσχυση ιαματικού πόρου, ενισχύσεις, προβολή)</p> <p>Θεματικές διαδρομές (υποδομές,</p>	<p>€ 750 εκ</p>

